

Vihdin kunnan LUMO-
ohjelman toteutuneiden
toimenpiteiden
raportointi
2024

Toimenpide 1.1: Vihdin kunta liittyy luontoviisaat kunnat -verkostoon.

- Vihdin kunta liittyi Luontoviisaat kunnat -verkostoon 22.6.2023. Kunnan ympäristövalvonta on ollut aktiivisesti mukana verkoston ohjausryhmän kokouksissa ja tapaamisissa.
- Vihdin kunnan ympäristövalvonta esitteli kunnassa tehtävää luonnon monimuotoisuutta tukevaa työtä Kuntamarkkinoilla 14.9.2023.

Toimenpide 1.2: LUMO-ohjelmalle perustetaan ulkopuolinen seurantaryhmä

- Seurantaryhmän kokoaminen on työn alla.

Toimenpide 1.3: Kaavoitus perustuu riittävän laajoihin luontoselvityksiin, joissa huomioidaan erityisesti arvokkaat luontokohteet.

- Kaavoituksessa ei ole valmistunut luontoselvityksiä vuoden 2024 aikana.
- Jatketaan käytäntöä, jossa keskustellaan luontoselvitysten sisällöstä etukäteen ympäristövalvonnan ja kaavoituksen välillä sekä pyydetään ympäristönsuojelun kommentit niiden sisältöön.

Toimenpide 1.4: Huomioimme luonnon monimuotoisuuden säilymisen, viherverkostot ja ekologiset käytävät kaavoitustyössä.

- Toimenpide on osa kaavoitusprosessia ja toteutuu luontoselvitysten ja mm. LUO-merkintöjen kautta.
- Toimenpiteessä huomioitava yhteistyö kunnallistekniikan kanssa riittävän aikaisessa vaiheessa, jolloin saadaan vielä jouhevammin tuotua esille katuvihreän vehreys.

Toimenpide 1.5. Maankäyttösopimuksissa huomioidaan alueen luontoarvot

- Vuonna 2024 ei ole tehty uusia maankäyttösopimuksia. Sen sijaan vuonna 2024 laadittiin aikaisemmin tehtyyn maankäyttösopimukseen uusi lisälehti, joka mm. mahdollisti sen, että kunta hankki omistukseensa kyseisen kaava-alueen VL- ja EV-alueet. Kaksi maankäyttösopimusneuvottelua on kuitenkin käynnissä, ja niissä on keskusteltu mm. VL-alueen laajennuksen huomioimisesta kaavahankkeessa sekä viheralueiden siirtymisestä kunnalle osana sopimuskorvauksia.
- Maanomistajille, joihin ollaan yhteydessä, annetaan myös tietoa alueiden luontoarvoista.
- Maankäyttösektorin kanssa on käyty keskusteluja saatavilla olevista luontotiedoista, jotta ne voidaan huomioida maankäyttösopimuksissa ja muissa toimenpiteissä. Avoimen datan lisäksi ympäristövalvonnalla on pääsy sensitiivisten lajien tietoihin, ja näistä keskustellaan tarvittaessa maankäyttöpuolen kanssa.

Toimenpide 1.6. Kunnan luontotietojen paikkatietoaineistot saatetaan ajan tasalle ja helposti käytettävään muotoon

- Vihdin kunnan ympäristövalvonnalle on oikeudet Lajitietokeskuksen viranomaisportaaliin.
- Kunnan sisäisiä paikkatietoaineistoja on kehitetty aktiivisesti yhteistyössä mittaus- ja paikkatietopalveluiden kanssa. Aineistoihin on lisätty muun muassa Natura-alueiden sekä valtion ja yksityisten luonnonsuojelualueiden rajaukset, ja ne päivittyvät automaattisesti valtion tietojärjestelmistä.
- Helpotettu lausunnolla olevien kaavojen tarkastelua kunnan sisäisessä paikkatietojärjestelmässä, jolloin niitä saa paremmin tarkasteltua samanaikaisesti muiden aineistojen kanssa.
- Paikkatietoaineistojen kehitystyö jatkuu edelleen.
- Ympäristövalvonnan henkilöstölle on pidetty sisäinen paikkatietokoulutus.

Toimenpide 1.7. Varmistetaan keskusta-alueiden monimuotoisuus

- Viherkerroin -työkalun käyttöönotosta on käyty neuvotteluja syksyllä 2024. Asian edistäminen jatkuu vuonna 2025.

Toimenpide 2.1: Huomioimme viheralueiden hoitotoimenpiteiden vaikutukset luontoarvoihin

- Niittojen pilotointia on suunniteltu, ja ainakin yksi runsaskukkainen alue otetaan mukaan niittokohteeksi, yhdistäen samalla myöhäisen niiton hyödyt runsaslajiseen alueeseen. Lupiiniesiintymät harjulla ovat vaikeuttaneet myöhästyneiden niittojen suunnittelua.
- Pajuniityssä on jätetty leikkaamatta rajattuja alueita, yhteensä noin 0,5 hehtaarin laajuisen alueen verran. Puistoissa on myös jätetty yksittäisiä alueita niittämättä. Alueiden valinnoissa on suosittu paikkoja, joissa kasvaa luonnollisesti apilaa ja muita putkilokasveja.
- Pajuja, kuten villapajua ja kääpiöpunapajua, on ostettu ja istutetaan muun muassa kirkonkylän rannan campusalueelle sekä harjun kadun varsille. On myös ohjeistettu säilyttämään pajuja ja esimerkiksi Varikkaan rannan ja Ojakkalan pysäytysaltaan alueilla pajuja ei ole poistettu.

Toimenpide 2.2: Edistämme alueellista monimuotoisuutta

- Hiidenrannan laidunnus jatkui toista vuotta. Laidunkausi kesti kesäkuun alusta elokuun loppuun, ja aluetta laidunsi neljä lammasta. Laidunalueen aitoja on korjattu ja aluetta on laajennettu luoteeseen päin.
- Nummelanharjun paahteisten alueiden palteen poiston yhteydessä ei ole lisätty multaa eikä alueille ole myöskään kylvetty muuta lajistoa.
- Lemmenheiton maisemapelto todettiin jatkotutkimuksissa liian kivikkoiseksi, eikä alue sovellu maisemapelloksi. Maisemapellon uutta sijaintia on kartoitettu.

Toimenpide 2.3: Vieraslajien poistoa tehdään järjestelmällisesti kunnan omistamilla mailla ja kuntalaisten osaamista ja osallistumista vieraslajitorjunnassa vahvistetaan

- Kunnan tarjoama jätelava oli apuna Nuuksion alueen yrittäjien talkoissa, joissa hävitettiin yhteensä noin 13 000 litraa lupiinin kukintoja (LupinBattle).
- Yksityisomisteiselta 0,5 hehtaarin alueelta Enäjärven rannalla poistettiin jättipalsamia. Alueen seuranta jatkuu.

-
- Soolotalkoita, joissa kuntalaiset saivat vapaasti kitkeä jättipalsamia kunnan osoittamilla alueilla, jatkettiin. Kunta tarjosi jätessäkit ja huolehti vieraslajijätteen poisviemisestä.
 - Myllylammen ympäristössä avustettiin talkooporukkaa.
 - Kuntalaisilta pyydettiin ilmoituksia vieraslajihavainnoista vieraslajit.fi-sivustolle.
 - Kunnan henkilöstö piti omat talkoot, joissa poistettiin kurturuusua Harjun paahteisilta alueilta.
 - Kuntalaiset saivat vapaasti hakea jätessäkkejä vieraslajien keräämistä varten.
 - Yhteistyötä ja keskustelua vieraslajiasioista naapurikunnan kanssa.
 - Lampaiden laidunnus Hiidenrannassa.

Toimenpide 3.1.: Edistetään uhanalaisten vesi- ja rantalajien ja luontotyyppien säilymistä ja ennallistamista

- Vihdin kunnan hevostalliohje on päivitetty ja hyväksytty ympäristölautakunnassa (24.4.2024).
- Viherpalveluiden toimesta on annettu ohjeistuksia jättää pajuja sopiville ranta-alueille.
- HULEVET-hanke on käynnistynyt. Vihdissä on pidetty kolme työpajaa, asetettu Vihdin hulevesien hallinnan tavoitteet, laadittu toimenpideohjelma, perustettu hulevesityöryhmä, sekä valmisteltu toimintamallin luonnos ja tehty riskialuetarkastelu (mukaan lukien herkäät vesialueet).
- Vihdissä jatkettiin kesällä 2024 hajajätevesien tehostettua valvontaa. Valvonnassa selvitettiin karttatiedoista kiinteistöjen ikä, status ja sijainti, erityisesti ranta-alueilla. Valvonnassa hyödynnettiin saatavilla olevaa materiaalia, kuten jätelautakunnan lietteiden tyhjennystietoja sekä LUVY:n aikaisempia kartoitustietoja. Valituille kiinteistöille lähetettiin selvityslomake ja saatekirje tehostetusta valvonnasta. Yhteensä lähetettiin 35–40 kirjettä, jotka johtivat noin kymmeneen kiinteistökäyntiin. Vuoden 2024 ranta-alueiden hajajätevesivalvonnassa oli mukana Enäjärvi, Irjalansaari ja Poikkipuoliainen.

Toimenpide 4.1.: Huomioimme luonnon monimuotoisuuden vuonna 2024 voimaan tulevassa metsänhoitosuunnitelmassa

- Ympäristönsuojelu ja -valvontayksikkö on osallistunut tulevan metsänhoitosuunnitelman laatimiseen ja maastokäyntiin, tuoden esille LUMO-ohjelman sekä luonnon monimuotoisuuden roolin metsänhoitosuunnitelmassa.
- Ympäristö- ja valvontayksikkö on antanut lausunnon kunnan metsänhoitosuunnitelmasta.

Toimenpide 4.2.: Lisäämme lahopuun määrää kunnan omistamissa metsissä

- Noin kymmenen koivupenkkiä on tehty muun muassa Pajuniittyyn ja Kirkonkylälle.
- Metsään on jätetty tuulenkaatoja.
- LUMO-ohjelman mukaisesti hakkuualueille jätetään hoitotoimenpiteiden jälkeen lahopuuta 13 m³/hehtaari.

Toimenpide 4.3.: METSO-kartoituksen tarkastelu

- Metsiin liittyvät toimenpiteet ovat odottaneen metsänhoitosuunnitelman valmistumista.

Toimenpide 5.1.: Vahvistamme ympäristöasioiden viestintää ja huomioimme kuntalaisten saavutettavuuden.

- Ympäristövalvonta on laatinut ympäristönsuojelun viestintäsuunnitelman, joka päivitetään vuosittain.
- Retkioppaan laadinta on käynnistynyt syksyllä 2024. Retkiopas laaditaan opinnäytetyönä.

Toimenpide 5.2.: Huomioimme opetuksen merkityksellisyyden luontosuhteen kehittämisessä

- Ympäristönsuojeluyksikkö esitteli luonnon monimuotoisuutta Vihdin lukion biologian Ekologia ja ympäristö -opintojakson tunneilla keväällä 2024. Lukiokäyntejä tehtiin yhteensä seitsemälle oppitunnille, ja jokainen oppitunti oli 75 minuutin mittainen. Lukiokäynnit kattoivat kaikki ensimmäisen vuoden lukiolaiset.

- Lähettilästoiminnan suunnittelu lukiossa on edistynyt. Toiminta toteutetaan osana valinnaista "Luonnon lumoa" -kurssia, josta oppilaat saavat kaksi opintopistettä. Suunnitelman mukaan lukion lähettiläät kehittävät monimuotoisuuspelejä, jota pelataan alakoululaisten kanssa. Tämän toiminnan avulla lukiolaisten monimuotoisuusosaaminen vahvistuu, ja he voivat jakaa tätä tietämystä myös alakoululaisille.

Toimenpide 5.3. Lisäämme kuntalaisten luontotietoa ja kannustamme liikkumaan luonnossa

- Vuosittaiseksi luontoretkeksi suunniteltu tapahtuma järjestettiin yhteistyössä Tringan kanssa. Tapahtumassa oli tarkoitus olla opas paikan päällä Vanjärven lintutornilla. Vaikka tapahtumalle oli varattu kaksi päivämäärää, se jouduttiin valitettavasti perumaan Vanjärven tulvatilanteen vuoksi.
- Vuosittainen pilkkikisatapahtuma järjestettiin 15.3.2024 Enäjärvellä yhteistyössä Siuntionjoen latvajärvien suojeluyhdistys ry (Lasy) kanssa. Tapahtuma oli suunnattu erityisesti lapsille ja nuorille, ja tilaisuudessa oli mahdollisuus tutustua pilkkimisen saloihin ja saada opastusta. Tapahtumaan osallistui kylmästä ja tuulisesta säästä huolimatta noin 30 lasta vanhempineen.

Toimenpide 5.4: LUMO-ohjelmasta tiedotetaan ja sen edistymistä seurataan tarkasti kunnan ympäristönsuojelun kotisivuilla

- LUMO-ohjelman kotisivujen laatiminen aloitettiin kesällä 2024 sen jälkeen, kun kunnanvaltuusto hyväksyi ohjelman. Teknisten vaikeuksien vuoksi sivut valmistuivat vasta joulukuussa 2024.
- LUMO-ohjelma oli vuonna 2024 virallisesti käynnissä vain puoli vuotta, joten raportointi tehdään kerran. Toimenpiteiden mukaisesti ohjelman edistymistä seurataan jatkossa vähintään kahdesti vuodessa kunnan nettisivuilla.

Kansikuva: Ari Lindholm, LUMO-kuvituskilpailun satoa